

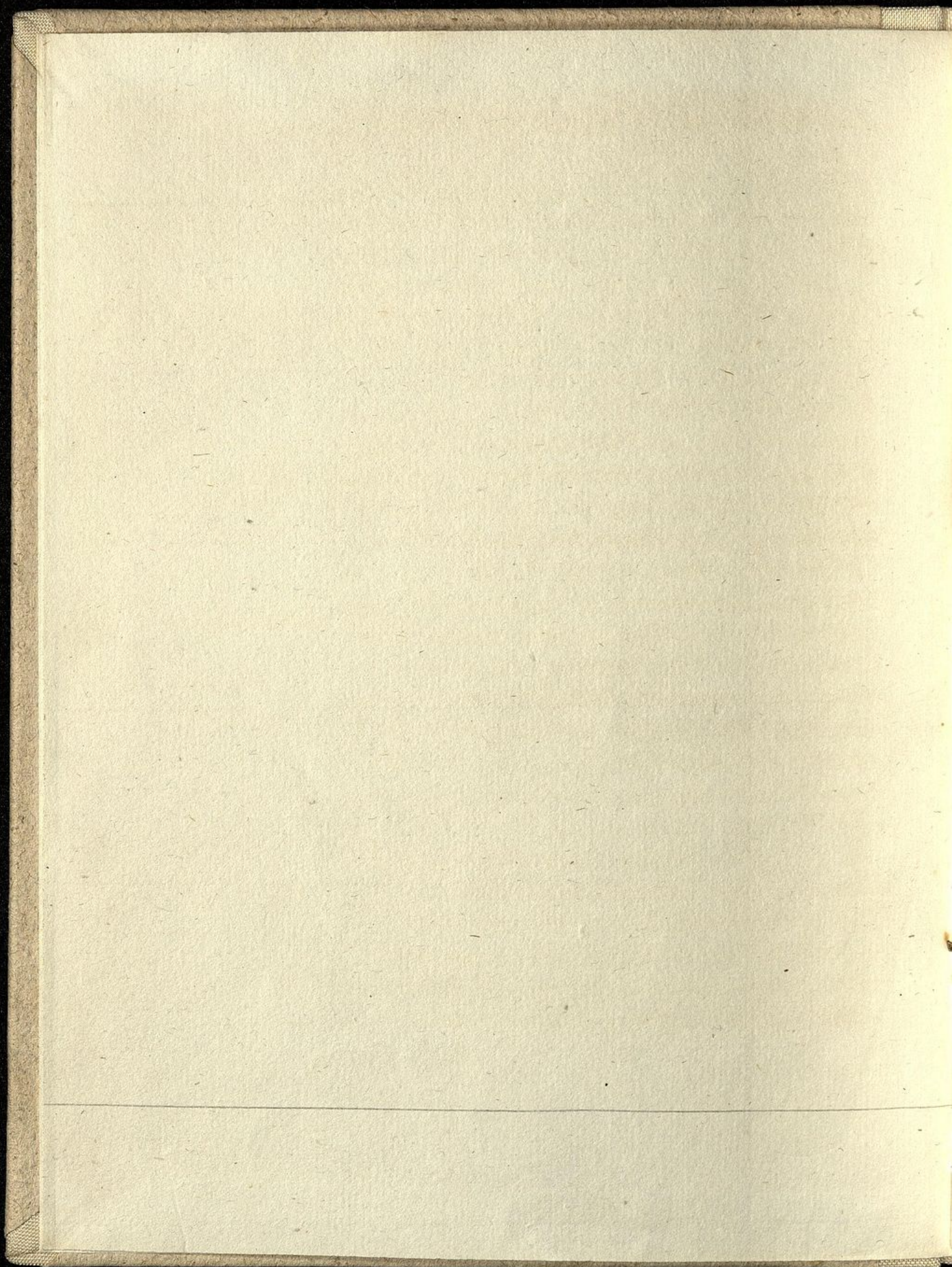
R53
558

Museum für deutsche Geschichte

Inv.-Nr.: D. 52/2312

15-

AD CANDIDVM LECTOREM.

VENEADMODV aliis
de rebus, ita de philoso-
phia ethnica non idem
omnes sentiunt, sed su-
um cuiq; palatum est.
Sunt, qui sine ea lras sa-
cras intelligi non posse
arbitrantur, ab earum

studio, episcopos, sacerdotes, Carthusienses, Bene-
dictinos, Canonicos regulares, Iurecōsultos, bre-
uiter omnes prorsus arcetes, qui non decem (ut
minimū) annos Aristotelis spineta perreptarunt.
Contra plurimi sunt, qui ad scripturæ sacrae intel-
ligentiam existimant nihil quicq; opus esse philo-
sophia. Neq; uero desunt, summa uiri eruditione,
qui eā pestem esse ducunt religionis, legisq; Chri-
sti. Qua de re uisum est, illustrium ecclesiæ proce-
rum sententias colligere, ut qui diuersum autu-
mant, eas si possint refellant, sin minus, herbã por-
rigant, ac uictos sese fateant, hoc officio rem gra-
tam fecerimus. Primum ueris theologis, qui opti-
mo iure sophisticam, cane peius oderūt & angui.
Deinde om̃ibus seu sacerdotibus, seu cœnobitis,
seu cæteris Christianis, quibus aut non uacauit,
aut non libuit, aut non uisum est dignum operap̃
tium optimã ætatē in studio non optimo contere-
re. Olim soli, qui empto titulo THEOLOGI uo-

cabant, scripturæ peritiam sibi uendicabāt. Idem
nunc si faciant, toto errāt cœlo, siquidem passim,
in oppidis, in pagis, in principum consiliis, in mo-
nasteriis, in Canonicorum collegiis, existunt plu-
rimi eruditissimi uiri, qui irata philosophia, atq;
adeo contempto Aristotele, sceleriter in lege do-
mini meditantur, longe quidem uberiore cū fru-
ctu, q̄ scholastici quidam, (neq; enim omnes ea-
dem metimur pertica) qui dialecticis nugis spe-
ciosissimam sacre theologiæ faciem misere deho-
nestarūt. Vale lector, ac ueram theologiam ama,
amplectere, exorna, prædica, tuere, ac gratiam ha-
beto ijs amplissimam, qui eam ceu postliminio re-
uocant, freudentibus, tumultuantibus, ac cœlum
terræ, & mare cœlo miscentibus, arrogantissimis
sophistis. Tu caue, ne grandibus titulis, ne primis
cōfessionibus, nec i Rabbicis salutatiōibus, ne
pompaticis gestibus, ne sesquipedali
bus supciliis, ne purpureis ca-
pitiis, uel tantulum com-
moueare. Positis per
sonis rem expēde.

Dg̃ hī, bona dīca

At nemo fere
tam corda-
tus ē, qui
non
apposititiis laruis, plurimū a recto ab-
ducat. Rursus uale. xij. Manj.

Anno. xx.

GS. 16. 36
R 53/558

Gas: RA002564

PAVLVS .I. AD CORINTHIOS .III.

Sapientia huius mūdi, stultitia est apud deum: Et ad Rom. i. Dicentes se sapientes, stulti facti sunt. Item. i. ad Corinthios. i. Stultam fecit deus sapientiam huius mundi.

HIERONYMVS IN ESAIAM.

Tamdiu uidetur humanus sermo habere rōnem, cū diu diuinæ scientiæ non fuerit comparatus. Cū autem mendacium ueritati, quasi stipula igni appropinquauerit, cito uoratur & deperit.

Philosophia, hūanus sermo mendacium est.

AUGVSTINVS AD DIOSCORVM.

Humilitati saluberrimæ maxime aduersat quædam (ut ita dicam) imperitissima sciētia, dum nos scire gaudemus, quid Anaxagoras, quid Anaximenes, quid Pythagoras, quid Democritus senserit, & cæteri hmōi, ut docti eruditiq; uideamur, cū hoc a uera doctrina, eruditioneq; longe absit.

Philosophia imperitissima scientia.

Philosophia a uera eruditione longe abest.

AUG. LIBRO. II. DE SERMONE

domini in monte.

Vehementer metuendum est, ne studio altercandi & contendendi, quisq; non uideat, quod a paucis uideri potest.

Hoc non metuunt scholastici theologos & perpetuo altercant.

AUG. IN IOANNEM.

Magni periculi res ē, si post prophetarū oracula, post apostolorū testimonia, post martyrum uulnera, ueterē fidem, quasi nouellā, discutere psumas.

Ergo magni periculi scholastica theologia, quæ nihil nō discutit.

AUG. IN LI. DE NATVRĀ BONI.

Quidam perdidērunt sensum, studio sciendi & contradicendi.

Caveant qui semper contradicunt.

*Sed hoc scholastica
theologia facit*

AMBRO. AD GRATIANVM IMPERA.

*At scholastici tubent
vt iugiter resonet*

*Jam cogūt quidā vt
credatur.*

Quid insipientius, q̄ de dei maiestate argumēta
AMBRO. DE FIDE AD GRA. (discutere:
Mens tua percipit lectionem, edat lingua confes-
sionem, aufer hinc argumēta, ubi fides quæritur.
In ipsis gymnasiis suis iam dialectica taceat, non
quæro quid loquant philosophi. Infra: Non cre-
ditur philosophis, creditur piscatoribus: non cre-
ditur dialecticis, creditur publicanis.

AMBRO. IN HEXAMERON.

*At nunc a philoso-
pho vel latum disce/
dens vnguē piurus ē*

Philosophos suis relinquamus contentionibus,
qui mutuis disputationibus se refellunt, nobis au-
tem satis est ad salutem, non disputationum con-
trouersia, sed præceptorum ueritas, non argumē-
tationum astutia, sed fides mentis.

HIERO. AD THEOPHILVM.

*Querunt tñ schola-
stici theol. quōmōs
pre se simplices ma-
gno contemptu vo-
cāt, ipi forā duplices*

Fides pura & aperta, nō q̄rit strophas & argumē-
ta uerborū, qđ simplr credit, simplr confitendū ē.

AMBROSIVS IN HEXA.

*Detrahit philo-
sophiæ.*

*Uex scholastici the-
ologi putāt argumē-
tationes fidem fulci-
care, alloquitururā.*

Vos igitur quæso, naturaliter æstimare quæ di-
cimus, probabiliter, ac simplici mente, & sedulo
ingenio pensare dignemini, non secundum philo-
sophiæ traditionem, & inanem seductionem, sua-
soria uerisimilia colligentes, sed secundum regu-
lam ueritatis, q̄ oraculis diuini sermōis exprimit.

AMBRO. DE INCARNATIONE VERBI.

Hæc est dialecticorū gratia, si uideatur uerbis ex-
pugnare & refellere ueritatem. Cōtra: Diffinitio
fidei ē, ut ueritas nō uerba pendant, deniq; uerba

philosophorum, excludit simplex ueritas piscatorum. Hunc ueritatem pi-
scatorum excludit Ari-
storeles.

AMBRO. AD GRATIANVM DE FIDE.

Oem hæretici uim uenenorum suorum, in dialectica arte constituunt, quæ philosophorum sententia diffinit, non astruendi uim habere, sed studium destruendi, sed non in dialectica complacuit deo saluum facere populum suum. Regnum enim dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis. Hic omnis uis theo-
logie scholasticæ in
dialectica est

Non idem schola-
stici dicunt

HIERONY. IN EPISTOLA AD TITVM.

Geometria, arithmetica, & musica, hnt in sua scientia ueritatē, sed non est scientia illa, scientia pietatis. Scientia pietatis est, nosse scripturas, & intelligere prophetas: Euangelia credere, prophetas non ignorare. Si hęc sunt partes phi-
losophie hic et detra-
hit.

Multi theol. schol.
hec ne legunt quidē.

AMBROSIVS IN HEXAMERON.

Quid mihi quærere, quæ sit terræ mensura circuitus? libenter fateor me nescire, quod nescio, im-
mo quod scire nihil proderit. Quorundam sententia tur-
pissimū ē hęc nescire

AUG. DE ORDINE DISCIPLINAE.

Astrologia & geometria, & alia hominibus, ideo despecta sunt a nostris, quia nihil ad salutem pertinent, sed magis mittunt in errorem, & a deo auocant. Hunc contra despi-
ciunt, quæ hęc negligunt

AMBRO. LIBRO .I. OFFICIORVM.

Quid tam obscurum, quæ de astronomia & geometria tractare, & profundi aeris spacia metiri, relinquere causas salutis, errores quærere? Hęc partes philoso-
phie cā sunt erroris.

AMBROSIVS IN HEXAMERON.

De terræ quoque qualitate, uel positione, nihil prodest ad spem futuri, cum satis sit ad scientiam, quod diuinarum scripturarum series comprehendit. Hoc negant schol.
theologi.

AVG. SVPER GENESIM.

*Hæc prudentia nunc
per stulticia noiat.*

Quæri solet, quæ forma, quæ figura cœli creden-
da sit, secundum scripturas nostras, multi enim mul-
tum disputant de his rebus, quas maiori pruden-
tia auctores nostri omiserunt, ad beatam uitam non
profuturas dicentes, & quod peius est occupan-
tes multum prolixa, & rebus salubrioribus impen-
denda temporum spacia. Infra: Breviter dicendum
est de figura cœli hoc scisse auctores nostros, quod
ueritas habet, sed spiritum dei, qui per ipsos loqueba-
tur, noluisse ista docere homines nulli saluti pro-
futura, quibus mouendis atque tractandis, non est
mihi tempus, nec illis esse debet, quos ad suam sa-
lutem & sanctæ ecclesiæ necessariam utilitatem cu-
pimus informari.

*Et nunc spiritus scho-
lasticorum theol. vult
docere etc.*

AMBROSIVS IN HEXAMERON.

*Mathematica ara-
nearum tela.*

Itaque uos, qui ualētiores estis, cum uidetis mathe-
maticos, dicite, telam aranearum texunt, quæ nec
usum aliquem potest habere, nec uincula.

AVG. DE CIVI. DEI.

*Philosophi in de-
mones inciderunt, &
scholastici theol. in
philosophos, collu-
ge lector quod sequat.*

Et illos quidem philosophos in impia ciuitate, qui
deos sibi amicos esse dixerunt, in demones mali-
gnos incidisse certissimum est, quibus tota ipsa ci-
uitas subdit, æternum cum eis habitura supplicium.

AVG. DE VERBIS APOSTOLI

*Uiam philosopho-
rum scholastici z am-
bulant & cogunt am-
bulare.*

Beata uita non est nisi æterna, hanc uolunt omnes,
sed ad tam magnam possessionem, & tam grandem
fœlicitatem, construxerunt sibi uiam erroris phi-
losophi, & alii dixerunt hanc, alii dixerunt non hanc,

sed hęc, tenuit eos uia, quia superbis deus resistit.

HIERO. IN EPISTOLAM AD TITVM.

Philosophi quoq; & barbari, de deo uaria sentiētes, quæsierunt deum, sed quia non recte quæsierunt, fuerunt eorum fatuæ quæstiones, ab his igitur Paulus reuocat.

Sed contra Paulū aduocant scholastici, vel nūero superaturi.

HIERO. AD GALA.

Animales reor esse philosophos, qui proprios cogitatus putant esse sapientiam, de quibus recte dicitur: Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei.

Bñ putāt, nō em̄ est.

AMB. IN PSALMVM .XXXVI.

Philosophi in sermone diuites sunt, fidei inopes, ueritatis extorres, & sunt plæricq; domini sacerdotes, in sermōe pauperes, abstinentia & uirtute sublimes, illi multis loquuntur perfidiam, isti paucis fidem astruunt.

Apud philosophos tñ scholastici ueritatē aureo affectant pisca- rihamo.

AVG. IN PSALMVM .VIII.

Philosophi huius mundi bene intelliguntur fidei Christianæ inimici. Sapientiam defendere uidentur, cum inimici sint eius.

At nunc in amicitia recepti sunt a scholasticis theol.

HIERO. AD LAETAM.

Non rerum causæ, sed rerz creator inquirendus ē.

Contrarium faciunt scholastici theol.

AVG. SVPER GENESIM.

Periculosius errāt quidam infirmi fratres, qui cū philosophos de coelestium corporz numeris, uel de quibuslibet elementorz huius mundi quæstionibus, subtiliter, & copiose differere audiunt, euanescent, & eos sibi suspirio præponentes, & ma-

Periculosus error, philosophos putare magnos.

b

gnos putātes, saluberrimæ pietatis libros cum fastidio repetunt.

AUG. AD MACEDONIVM.

*Sed retinent scho-
lastici theol.*

*Uani sunt philo-
sophi*

*Philosophia a christo
abstracta, que potest
esse apertior philo-
sophiæ detractio.*

*Insignis philose-
phiæ detractio.*

*Philosophia porco-
rum siliqua, seduct.*

Abiiciamus obsecro te falsorum philosophorum uanitates, & insanias mendaces.

HIERO. IN ECCLESIASTEN CA. VI.
Sacra scriptura dilatatur in sententiis, constringit in uerbis, quod est contra philosophos uanos.

AMB. IN EPISTOLAM AD COLOSS.
Philosophiam dicit terrenam, per quam solent seduci, qui cupiunt prudentes iudicari in mundo.
Infra: Cauendam monet traditionem istam, quia mundi cultrix est, non dei, nec ad Christum, sed a Christo abstrahit.

AMBRO. IN HEXAMERON

De cordis oculis loquor, quos habent sapientes mundi, & non uident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant, dum dæmoniorum tenebrosa rimantur, & cœli alta uidere se credunt. Porro autem a fide deuii, perpetuæ cæcitatibus tenebris implicantur. Aperiunt os, quasi sciētes omnia, acuti ad uana, hebetes ad æterna, & longæ disputatiōis anfractu prudentes, inscii propriæ inscitia.

AMBRO. IN LVCAM

Sunt, qui porcos accipiant pro gregibus dæmoniorum, siliquas pro exili uirtute inanium hoīm, sermonūq; iactantia, qui nihil prodesse possunt, inani quadam philosophiæ seductione.

ORIGENES IN EXODVM

Super illud & sint scyniphes, hoc animal pennis sus-
penditur per aera uolitans, sed ita subtile & minu-
tum, ut oculi uisum, nisi acute cernentis effugiat.
Corpus tamē cum insederit acerbissimo terebrat
stimulo, ut quem uolantem uidere quis nō ualet,
sentiatur stimulantem, hoc ergo animal arti dialecti-
cæ comparatur, quæ minutis & subtilibus uerborū
stimulis animas terebrat, & tanta calliditate cir-
cūuenit, ut deceptus, nec uideat, nec intelligat, un-
de decipiatur.

*Magna dialecticę
laus.*

AVG. DE CIVI. DEI.

Contra philosophorum calumnias defendimus ci-
uitatem dei, hoc est eius ecclesiam. Infra: Philoso-
phi quærent, quid in doctrina Christiana reprehendant.

*Et scholastici contra
te Augustine defen-
dunt philosophiam*

GREG. NAZAN. IN LIBEL. DE ARRIA.

Ad quid dialectica religionem decorare se credit,
ubi magis per dialecticam religio scædat, illa nobis
quidam nunc gigantomachia fabulosa reparatur,
dum aduersum deum pugnat in terris, & dum omnis ser-
mo cum quæstione profertur, fit lingua bellatrix, uerba
sunt iacula, sermo est gladius, tota die absque ullo si-
ne pugnat. Infra: Arguamus Aristotelis angustiam
de prouidentia sententiam, & artem uerborum eius infidelē.

*Dialectica religio-
nem scædat, & contra
deum disputat, et tñ
scholastici theol. et
suppetias ferunt.*

CYPRI. EPI. IIII. SECVNDI LIBRI.

Inter Christianos & philosophos plurimum distat.
Et cum Apóstolus dicat: Videte, ne quis uos prædet per
philosophiam, & inanem fallaciā. Vitanda sunt quæ
non de dei clementia ueniunt, sed de philosophiæ
duriori præsumptione descendunt.

*Et nunc a scholasti-
cis nemo putatur theo-
logus, nisi fuerit ex
philosophis.*

Patientiam maxime tota obseruatione tueantur, hanc se sectari quoque philosophi profitentur, sed tam illic patientia falsa est, quam & sapientia falsa est, unde enim uel sapiens esse, uel patiens possit, qui nec sapientiam, nec patientiam dei nouit, quando de his, qui sibi sapere in mundo uidentur, ipse mo-

Sed defendit schol. ueat & dicat: Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. Item beatus apostolus Paulus plenus spiritu sancto, & uocandis formandisque gentibus missus, contestetur & instruat dicens: Videte, ne quis uos depredeat per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis. Et alio loco: Nemo se, inquit, decipiat. Si quis putet sapientem esse se in uobis, mundo huic stultus fiat, ut sit sapiens. Sapientia huius mundi, stultitia est apud deum. *Et in usquã non re gnat hæc stultitia.* Scriptum est enim: Reprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: Cognouit dominus cogitationes sapientum, quia stultæ sunt. Quare si sapientia ibi esse non potest, nec & uera patientia. Nam si patiens ille est, qui humilis & mitis est. Philosophos autem nec humiles uidemus esse, nec mites, sed sibi multum placentes, & hoc ipso, quod sibi placeant, deo displicentes, apparet illic non esse ueram patientiam.

AVG. SER. DE RESVRREC. DOMINI.

Hoc dixerunt ualde magni philosophi mundi huius, de quibus dicit scriptura nostra. Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Infra. Proposui uobis, quid dicant etiam philosophi mundi huius, quorum deus sapientiam, tanquam ueram stultitiam reprobauit.

*At scholasticorum benefici-
cio facta est prudenti-
sima.*

GERSON IN SER. DOMINICAE LXX.

Obseruandum est circa uineam sapientiae, ne in eam iaciantur externa, & adulterina quarundam scientiarum semina, iuxta dei praecipua Deuter. xxij.

Vinea altero semine, non seminetur, uitandae quoque sunt, & explodendae araneae, quae ipsi Mineruae (quae sapientiae dea fingitur) ideo inuisae serunt, quod in subtilissimorum, sed fragilium filorum contentione, seipsas euiscerant. Debent autem solida esse & fortia sapientiae documenta, nec tam cassae subtilitati, quam planae ueritati deseruientia. Nec ob aliud tantum Cato magnus expelli uoluit ab urbe Carneaden, quam quod sophisticae subtilitati plus aequo deditus, ueritatem aut obuoluere, aut offuscare uideret.

Huiusmodi iudicio errat Gerson, nec mirum, cum omnes errent, qui cum eis non sentiunt

At cum a questionariis cum ingenti gaudio exasperetur.

GERSON SERMONE DOMINICAE.

Lxx. post Pentecost.

De theologia loquor, non qui ad uerbosam & sophisticam loquacitatem, & chymerinam nescio quam mathematicam redacta est, sed qui fidem metit moresque componit.

*Attende lector, ad ca-
lam hodie uenimus*

GERSON IN LIBRO DE DISTINCTIONE uerarum uisionum a falsis.

**Dulchra descriptio
scholasticorum**

Examinator huius monetæ spiritualis debet esse theologus, arte pariter, usucq̃ peritus, non quales sunt, qui semper addiscentes, nunq̃ ad scientiã pietatis perueniunt, quales garrulosi, uerbosi, proterui, contentiosi, plus ad epulas uinaq̃ gustu discernendum, quam actus suos diudicandum industrii & seduli.

Uina nempe theologia.

Graphica scholasticorum theologorum descriptio.

Themata scholasticorum ipsis digna

Nota lector, sicut non sunt.

Hoc hac tempestate fit

Rideant theologi scholastici.

GERSON IN LECTIO. SVPER MAR.

Cur appellantur Theologi nostri temporis sophistæ, & uerbosi, imo & fantastici, nisi, quia relictis utilibus intelligibilibus pro auditorum qualitate, transferunt se ad nudam logicam, uel metaphysicam, aut etiam mathematicam, ubi & quando nõ oportet, nunc de intentione formarum, nunc de diuisione continui, nunc detegendo sophismata theologis terminis adumbrata, nunc prioritates quasdam in diuinis, mensuras, durationes, instantia, signa naturæ, & similia in medium adducetes, quæ & si uera & solida essent, sicut non sunt, ad subuersionem tamen magis audientium, uel irrisionem, q̃ rectam fidei ædificationem proficiunt.

GERSON TRAC. VII. SVPER MAGNIFI.

Deuotio nihil habens de philosophia, uel theologia scholastica, sufficit ad salutem, philosophia uero & theologia sine deuotione dispergunt superbos mente cordis sui, deprimunt & auertunt, ut semisceant quæstionibus infinitis.

GERSON TRAC. VIII. SVPER. MAGNIFI

Quæ necessitas est, totum intelligendo seu discer-

nendo, deum nostrum per uniuersum labilis uitæ
tempus studium consumere, nec tamen attingere,
uidemus effici potius tales temerarios assertores,
garrulos, inflatos, aridos, sine deuotiōe, sine pietate.
Experta loq̄ris (inquit Magr̄) pro diebus nostris.
Quocirca laudāda est præ talibus idiotarū simpli
citas amatiua.

*Felices idiores, qui
gratē melioribus im
pendunt.*

GERSON IN SER. DE OMNIBVS SANC.
Hæc oīa Augustinus, Gregorius, Hugo, & cæte
ri theologi, nobis ualde impares, passim cantāt, &
nos circa pugnas uerborū, circa fantasiarū fumos
plus obnubilantes, q̄ illuminātes: plus fumantes,
q̄ flammātes, languemus, arctamur, arescimus, at
q̄ uanescimus.

*Et nos. s. Scholastici
theologi.*

FRAN. PI. IN EPI. AD ANTO. FAVEN.
Magna de me tibi promittis, si modo pergā phi
losophari. Sed uereor mi Antoni, ne ab hoc philo
phiæ studio omnino temperem, aut forte desistā,
dicā tibi de hac re qđ sentio, afferri scilicet nobis,
hoc negotiū nimis affectātibus, multū nocumen
ti, parū emolumēti. Cōem usum, aut (ut significāti
us dixerim) abusum culpo, quē nisi uitare magno
pere nixi fuerimus, Chriani animi uenenū in cor
irrepat, nēpe ambitio, q̄ postmodū mortiferā pari
at sup̄biam, unde plærūq̄ fit, ut huius sapiæ ī qua
q̄tidie uersamur amatores, sapiām illā nō q̄ genita
est, sed æterna, oīno posthabeāt, tū nudi & elati ca
duca gl̄ia, sed uideamus oro, unde aīo efferamur,
unde nosīpos æstimamus nimis. Nā quantula est

*Per philosophiæ ve
nenū in cor irrepit.*

nostra cognitio, cum minimam naturalium rerum
scientiam teneamus, & illa ipsa quæ ignoramus,
quum multa, tum maxima, uel tacite clamēt in ua-
num scilicet, & falso nos ipsos doctos aut profiteri,
aut existimare.

FRANCISCVS PICVS LIBRO .I.
de studio hūanæ & diuinæ philosophiæ.

*Contrarium præcipi-
unt scholastici.*

*Quasi sine Aristote-
le Christus intelligi
non posset.*

*Perpède lector qua-
lem affectum schola-
sticus theol. h're pōt*

*Quis h' nescit in aca-
demis versatus.*

*Philosophiæ p phi-
losophos detractio.*

Præcipiebat Corinthiis Apostolus, ut cauerēt ne
per inanem philosophiam seducerentur. Infra: In
eo negotio occupati, sacras literas, aut negligunt,
aut ut decet, non æstimant, aut tarde capellunt.
Quos die & nocte queritur Hieronymus in dia-
lectica arte torqueri. Infra: Eo uitii genere nostra
tempestate non parum multi irretiuntur, curiosi-
us quid Aristoteles, quæ quid præcepit Christus
uestigantes, semper addiscentes (ut dicit Apосто-
lus) nunquam ad scientiam ueritatis perueniētes.
Infra: Eius animus, qui quotidie in disputationi-
bus uersatur, plurimum a recto in deum affectū
impeditur. Infra: Postremo nec parua morum po-
pulatio contingit a superbia, uanaque gloria, studi-
orum eorum occasiōe. Quod quisque, puto, literis
deditus experitur, nisi se falli cupit. Quandoqui-
dem bellare oportet, & conferre pedem, fiunt præ-
terea contentiones, discordiæ, odia, scaturiunt.

MAPHEVS VEGIUS LIBRO .V. DE
perseuerantia religionis.

Recte Diogenem carpere solitum mathematicos
legimus, quæ solem & lunam & sydera intuentes,

quæ ante pedes essent negotia negligenter. Re-
cte quoque dialecticos, quorum inutiles ratiocina-
tiones, sophisticasque conclusiones damnans, acris
insectabatur. In quo & præclare Polemo ille, cu-
ius non minor fuit uitæ integritas, quam doctrina,
dicere solebat, oportere in rebus exerceri, non dia-
lecticis speculationibus uti.

XENOPHON IN EPIS. AD ESCHINEM

Omnibus patet, res diuinas cognitione humana At scholasticæ Ar-
stotelem Socrati p-
ferunt.
comprehendi non posse. Quando enim o Eschine
Socratē quispiam audiuit de cœlestibus aliquid
corporibus dicere, aut ad subtiles, linearum specu-
lationes perdiscendas exhortari.

MAPHEVS VEGIVS IN LIBRO DE

bono perseverantiæ.

Iulianum apostatam non alia causa Christum re-
demptorem nostrum negasse traditum est, quam
quod Platonis studiosior factus, humilitatem fi-
dei nostræ irridere, contemptuque habere cepit.

Quid sit in Aristo-
telem incidisset.

AMBROSIVS DE OBITU THEODOSII

Iulianus salutis suæ reliquit auctorem, dum philo-
sophiæ se dedit errori.

In sudare philoso-
phiæ periculolum.

POLICRATICVS LIBRO SEPTIMO.

Fuerunt qui Aristotelem incubi dæmonis filium
crederent, propter agilitatem corporis, perspicaci-
am ingenii, & gloriæ appetitum, quam multiplici
industria omnibus præripere cōsueuerat, licet no-
minum & uerborum turbator habeatur.

Aristoteles de mōis
filius opera patris
sui docet.

Aristoteles uerborum
turbator.

CHRYSOSTOMVS SVPER ILLVD PAV-
li Languens circa quæstiones & pugnas uerborum.

Ac contra scholasti
ci opinantur quæstio
culis omnia posse i
uentiri.

Rideant quæstio
narij theologi.

Virulenta Aristote
lis doctrina.

Aperta sunt verba
neque ferunt Aurelia
nensem glossam.

Ac scholasticis, tota
etiam fide in Utru
vertere licet.

Si hec sunt idigna
o gratie, que mon
stra nunc sunt iuncta:

Languere querere est. Ex questione & concertatione uerborum, iueniri nihil potest. Quæ enim fides profiteatur sola succedens quæstionibus ostendit, neque permittit intelligi, ex quibus oriuntur blasphemias, hoc est, opiniones & peruersa dogmata, ex quæstione ducuntur. Denique de deo quæ non oportet opinamur, cum in quæstiones incidimus. Infra: Vides quæ multa ex uerborum pugnis dixerit nasci, nefarium quæstum, ignorantiam, superbiam.

ANTONINVS AROHIEP. ORD. PRAED.
Hæresiarcham Aristotelem fuisse non dubitant, qui uiderunt eius uirulentam doctrinam, atque seditiosam, pariterque credunt beato Augu. theologorum præcipuo lib. viij. ca. xij. qui eum sic appellat.

S. THOMAS CONTRA GENTI.

Si qui uelint articulos fidei demonstrare, sicut aliqui nituntur, patebit risui fides Christianorum apud sapientes huius sæculi, æstimantes ipsos fideles talibus rationibus moueri ad assentiendum, tanquam urgentibus, cum in rei ueritate non cogant.

AMBROSIVS

Ori manum admoue, scrutari non licet superna mysteria, licet scire quod natus sit filius, non licet discutere quomodo natus sit. Illud mihi negare non licet, hoc quærere metus est.

MAGISTER SENTEN.

A quibusdam solet quæri, utrum una tantum sit sapientia patris. Infra: Hæc & his similia tanquam sophistica, & a ueritate longinqua abicimus, responsio indigna auertentes.

HADRIA. TITVLI S. CHRYSOGO. CAR
dinalis, qui adhuc supeſt in epla ad regē Angliæ.

Admodum animo commouebat, plæroſq; obſti
nate negare, ſine Ariſtoteliſ doctrina, q̄ eam uel *Eadē nūc eſt totius
ſcholę ſententiã.*
ſolam philoſophiam dicerent, ſacram ſcripturam
intelligi non poſſe, eruditiffimos quoſq; Theolo
gos, qui Ariſtoteli, & humaniſ rōnibus addicti
non fuerint, ſacraſ l̄raſ ignorare, uideremq; ſcho
laſ, ac religioſorum conuentuſ omneſ, non tam ſa
cræ ſcripturæ, q̄ humanæ philoſophiæ ſtudio re
ſonare, perquirere cepi & ſcrutari, quatuor docto
reſ eccleſiæ, clariffima fidei noſtræ lumina, quibuſ
ipſi, aut ſalua fide non credere, aut ſine ſuo pericu
lo detrahare non auderent, ex quorū librariſ ea col
legi, quæ ad eorum comprimendam opinionē, ui
ſa ſunt pertinere. *Faciliuſ uigrim reſ
tro currere coegeriſ*

LAC. LIBRO III. INSTITV.

Cum ſit nobiſ diuiniſ literiſ traditum, cogitatio
neſ oīum philoſophorū ſtultuſ eſſe, idiſp̄m re & ar
gumenttiſ docendum eſt. Infra: Loqui bñ potue
runt, ut homineſ eruditi, uere aut loqui nullo mo
do, quia ueritatē non didicerunt, ab eo, qui eiſ
potēſ eſſet. *An a Lactantio hic
differēt nri: quem
Hierony. ualde lau
dauit.*

LACTAN. LIBRO EODEM.

Si neq; ſciri quicq; p̄t, ut Socra. docuit, nec opina
ri oportet (ut Zeno) tota philoſophia ſublata ē. In
multaſ ſectaſ diuiſa ē, & oēſ uaria ſentiūt. In q̄ po
nimuſ ueritatē: In oībuſ certe nō p̄t, deſignemūſ
quālibet, nēpe in cæteriſ oībuſ ſapia nō erit. Trāſ
eamuſ ad ſinglaſ eodē mō, q̄cquid uni dabi muſ

*Et ſchol. in Ariſto
telica ſola ueritatē
eſſe putant uel inuſ
to Auguſt. qui Pla
tonicoſ p̄fert.*

cæteris auferemus. Vnaquæq; enim secta, omnes alias euertit, ut se suaq; confirmet. Nec ulla alteri sapere concedit, ne se desipere fateatur.

LACTANTIUS EODEM LIBRO.

Nulla diuina eruditio, hoc est vera theologia desiderat dialecticam, & scholasticam theol. desiderat, concludit lector.

Dialecticam diuina eruditio non desiderat, quia non in lingua sed in corde sapientia est. Sciant errare se, qui philosophiam putant esse sapientiam, non trahantur auctoritate cuiusquam, sed ueritati potius accedant.

LACTANTIUS EO. LI.

Facessant, non dicant scholastici, sed sicut boni uenti.

Maximū argumentum est, philosophiam, neq; ad sapientiam tendere, neq; ipsam esse sapiam, facessant omnes philosophi, qui uitam humanam non instruunt, sed turbant. Quid enim docent, aut quem instruunt, qui seipsum non instruxerunt? Quem sanare ægroti, quem regere cæci pnt, huc ergo (nēpe ad scripturam sacram) nos omnes, quibus est cura sapiæ conferamus. Infra: Quid nobis iniqui sumus, & sapientiam suscipere cunctamur, quā docti homines, contritis in quærendo ætatibus suis, nusquam reperire potuerunt, qui uult sapiens ac beatus esse, audiat dei uocem, discat iustitiam.

Philosophi sapientiam non inuenerunt.

ATHANASIVS IN PRIOREM EPISTOLAM AD CORINTHIOS.

Cur ergo tantopere deamantur a scholasticis: an ut similes habeant labra lactuca

Philosophos constat frigidis & inutilibus rebus uacillare. CONCILIVM CARTHAGINENSE quartum. (casse.)

Cõcilium episcopos a philosophia detrahit.

Episcopus gentiliū libros non legat, hæreticorum autem perlegat, pro necessitate & tempore.

HONORIUS TERTIVS IN CA. SV PER SPECULO TITULO, Ne clerici uel mo.

Contra religiosas personas de claustris exeuntes,
ad audiendū leges, uel physicā. A. pre. noster olim
statuit in cōcilio Turonēsi, ut nisi infra duorū mē
sium spatium, ad claustrū redierint, ut excommu-
nicati ab omnibus euitent. Infra: Quia uere theo-
logiæ studiū cupimus ampliari, ut dilatato sui ten-
torii loco, funiculos suos faciat longiores, ut sit fi-
des catholica circumcincta muro inexpugnabili
bellatorū, quibus resistere ualeat ascendētibus ex
aduerso, ad Archidiaconos, decanos, plæbanos,
prepositos, cātōres, & alios clericos psonatus habē-
tes, necnon presbyteros, nisi ab his infra spacium
præscriptū destiterint, hoc extēdi uolumus, & mā-
damus appellatōe postposita firmiter obseruari.

*Cū physica pars sit
pbię papa pbię de/
trahit.*

ALEXANDER TERTIVS IN CON-
cilio Turonensi.

Ne occasione sciæ, spirituales uiri mundanis rur-
sus actionibus inuoluant, statuimus, ut nullus oīo
post uotū religiōis, & post factā in aliquo loco re-
ligioso, p̄fessionē, ad physicā, legesue mundanas le-
gendas, p̄mittat exire. Si uero exierint, & ad clau-
strum suum infra duorū mensium spacium nō re-
dierint, sicut excōicati ab omnibus euitentur.

*Physicam ne legant
religiosi.*

HIERONYMVS IN ESAIAM.

Sicera inebriantur, qui abutuntur sæculari sapiā,
& dialectico r̄tēdiculis, quæ nō tam tēdicula sunt
appellanda, quam phasmata, id est, umbræ quæ
dam & imagines, quæ cito pereunt.

*φάσματα diale-
cticoꝝ, id est, mōstra
umbꝛę.*

HIERONYMVS IN EPI. AD TITVM.

Dialectici, quorū princeps Aristoteles est, solēt ar

gumentationum retia tēdere, & uagam rhetoricæ libertatem in syllogismorū spineta concludere. Si hoc illi faciunt, quorū proprie ars contentio, quid debet facere Chriianus, nisi oīo fugere cōtentionē.

*Dialectica Chriitia
nis fugienda.*

HIERONYMVS IN EPI. AD EPHE.

*Si credis Hierony
mo, cur nō obrepatur*

Nonne uobis uidetur in uanitate sensus, & mentis obscuritate ingredi, qui diebus ac noctibus in dialectica arte torquetur, qui physicus perscrutator oculos trans coelos leuat, ut & ultra profundum terrarum, & abyssi quoddam inane demergitur.

HIERONYMVS CONTRA ELVIDIUM.

Aristotelis spineta.

Non dialecticorū tendiculas, nec Aristotelis spineta congrimus, ipsa scripturarū uerba ponēda sunt.

HIERONYMVS CONYRA PELAGIA.

*Plurimū Aristoteli
cū scholasticis docto
ribus, licet nihil cum
Paulo.*

Hæc tortuosa argumētatio est, an ecclesiasticā simplicitatē, in philosophorū spineta concludemus. Quid Aristoteli & Paulo: qd Platonī & Petro:

HIERONYMVS IN ECCLESIASTEN.

*Scilicet philosophorū
labor affliget eos.*

Lege Platonem, Aristotelis reuolue uersutias, & probabis esse uerum quod dicitur, labor stultorum affliget eos.

HIERO. IN EPI. AD EVSTO.

O sancta fatuitas, nō hanc fatuitatem Athenis Plato didicit, non Aristoteles, non Anaxagoras, non cæterorū stultorū mundi sapientū turba percepit, nō certe miser ego Hieronymus fatuorū sapientū imitator, anteq̃ sancta uerba legerem. Infra: Attē de & tu fatuorū sapientum imitator Aristoteles.

*Aristoteles fatuorū
sapientū imitator, ut
princeps potius.*

HIERONYMVS AD CTESIPHONTEM.

Nota lector.

Pulchre qdam nostrorū ait, philosophi patriarche

hereticorum, ecclesiae puritatem, puerfa maculauere doctrina. HIERO. IN EPI. AD GALA. Quotusq; nunc Aristotelem legit; quanti Platonis uel libros nouere, uel nomen? Vix in angulis otiosi eos senes recolunt, Rusticanos uero & piscatores nostros, totus orbis loquitur, uniuersus mundus sonat. AVG. IN LIBRO RETRA.

Præter scholasticos theo, qui illis omittis Aristotelem crepant.

Displicet mihi quod multum tribui liberalibus disciplinis, quas multi sancti multum nesciunt.

Hac in parte Augustine displicet scholasticis.

AVGVSTI. AD MEMORIVM.

Literæ, quas uariarum serui libidinum liberales uocant, nihil in se habent congruum libertati &c.

Præ hoc questionarius placet.

AVGVSTI. IN PSALMVM 150.

Dixit hoc Aristoteles, adiunge illum petrae, & absorptus est, quid est Aristoteles? audiât, quia apud inferos contremiscit.

Quid mirum: nã superbissimus philosophus cum non posset Euripi naturam inuestigare, in illum se precipitans, demersus est, prius tamen testatur elogio, Aristoteles non cepit. Euripum, Euripus cepit Aristotelem. Hi homines impij.

AVGVSTINVS IN LIBRO RETRACTA. Laus quoque ipsa, qua Platonem uel Platonicos, siue Academicos philosophos, tamen extuli, quantum impios ipsos homines non oportuit, non immerito displicuit contra quorum errores magnos, defendenda est Christiana doctrina. AV. G. IN LI. CONFES.

At nunc eos ecclesiaz putant defendenda.

Perrexi ad Simplicianum, ubi autem commemorauit legisse me quosdam libros Platoniorum, congratulatus est mihi, quod non in aliorum philosophorum scripta incidissem, plena fallaciarum & deceptionum.

Contra, scholasticis Aristotelicos præferunt.

AMBROSI. IN EPIS. PAULI.

Non (inquit Apostolus) in sapientia uerbi, id est, in sapientia philosophorum, quae dicitur sapientia, & si non sit. Vel ideo dicitur sapientia uerbi, quia uer

Insignis p[ro]p[ter] de[tra]ctio[n]em
bosos facit. Per illam enim sapientiam, crux Christi euacuatur.

AMBRO. IN PSAL. CXVIII.

Circa elemēta mūdi est, phalerata magis q̄ uera, sapientia, ut est philosophia om̄is, quæ aliena quærit, cum sua nesciat, scrutat̄ coeli plagas, mundi spacia rimat̄, quæ sibi prodesse nil possunt. Infra: Nihil nobis cum philosophia, nequis assertionem nostram per philosophiam depredeat̄. Sic enim Arria nos in perfidiam ruisse cognouimus, dum Christi generationem putant usu huius seculi colligendā. Reliquerunt Apostolum, sequuntur Aristotelē, reliquerunt sapientiam, quæ apud deum est, elegerunt disputationum tendiculas, & aucupia uerborum, dialecticæ disciplinam, cum clamet Ap[osto]lus: Nequis uos depredeat̄ p[ro] philosophiā, & inanē seductionem.

Uidelector, q̄ incendium phia excitauit, cui detrahere nō licet ne doctrinabiliter cōdemneris.

Contra clamāt q̄stio uarij ne quis omittat philosophiam.

GERSON .IIII. PAR. XIII.

Et nūc fortis sunt reuocata, q̄m̄z sophistarum Clypeus loquax uanij excusus est.

Monendi uidentur magistri, quatenus suos baccalaureos & scholares monerēt fugere, aut dimittere uanissimas doctrinas, iutiles & steriles, sicut iā deo propicio sophismata sunt expulsa a Theologia.

GERSON IBIDEM.

Philosophia Origenem in errorem traxit.

Fundamenta nimio studio accipere a philosophantibus paganis curiositas est, in theologica eruditione periculosa, & tanq̄ adēptrix pœniæ, & credulitas euitāda. Tradūt hi q̄ cōuersionē & doctrinā Origenis cōscripserūt, q̄ nimis biberat de aureo calice Babylonis. Infra: Deserat̄ qualiscūq̄, si inutilis ē, acutissima subtilitas, q̄d enim arista acutius?

quid aranearū tela subtilius, uerē etiam quid inuti-
lius inuenitur. Discamus non tam disputare quā
uiuere. Infra: Omnes morimur, & tamen super ne-
scio qualibus quæstiunculis, tam crebra & inuiti-
argumentatione occupati, diem exitus nostri ne-
quaquam attendimus.

HIERONYMVS IN ESAIAM C. 16

De sapientia sæculari, dominus loquitur per Pro-
phetam, perdam sapientiam sapientum, & pruden-
tiam prudentum reprobabo, quia auctorem sui
sensum habet, qui ex conditione dei generatur, ui-
detur quidem de patre nasci, quod interpretatur
Moabi, sed quia adulter est, & aduersarius popu-
lo dei, de incestu & spelunca, ac nocte generatur
unde & in nocte perit, in errore scilicet sempiter-
no. Infra: Pereunte autem nocte, Moabitide, etiā
murus eius, qui dialectica arte constructus est, in
eadem nocte uastatus est, atq; destructus, & æter-
na taciturnitate conticuit. Porro ar, quod interp-
tatur ἀντιδικος, id est, aduersarius hoc ostendit,
quod hæc sapiētia, quæ aduersaria, dei est, ecclesia
stico sermone contra eam pugnante, superata sit.

HIERONYMVS IN ESAIAM C. 65

Sacrificant quoq; hæretici super lapides, quando
errores suos & exquisita mendacia dialectica nitū-
tur arte firmare, & in quadrum extruere.

HIERONYMVS IN EPIS. AD EPHESIOS.

Paulus aduersariorū uerba atq; rationem, quibus
ueritatē euertere nitebant, uidebat nō facile posse
superari, & oī calliditate plena dialecticæ quoq;

Contra. Ad disputa-
tiones suos habeant
questionarij magis,
quam ad pietatem

Et questionarij eū
defendunt.

Æterna, quo pacto
rursus caput extulit
hæc excelsa.

Hæretici sua dogma-
ta dialectica arte fir-
mant.

Dialectica ars dia-
boli.

inmo diaboli arte contextas sperabat dei auxiliū.

HIERO. IN OZEAE

*Dialectica ecclesia/
stia opprimūt ab he
reticis.*

De hereticis manifestus ē sensus, q̄ sophisimatibus
suis, & arte dialectica, sepe opprimūt ecclīasticos.

HIERO. IN NAVM CA. .III.

*○ Insignis philoso
phie detractio, vide
Hieronymē ne con
demneris.*

Omnia hereticorū dogmata, sedē sibi & requiē in
Aristotelis & Chrysippi spineta reperiūt. Inde Eu
nomius profert: Quod natū est, nō fuit, anteq̄ na
sceret. Inde Manichæus, ut deū a cōditiōe malorū
liberet, alterū mali iducit auctorē. Inde Nouatus
subtrahit ueniā, ut tollat poenitentiā, Et ut sub diē
cuncta cōcludā sermone de illis fontibus uniuersa
dogmata argumentationū suarū riuulos trahunt.

*○ Omnia hereticorū
dogmata ex Arist.
& Chrysippi spinetis
nata.*

HIERO. ADVERSVS LVCIFERIANOS.

*Uide lector, quid
ecclīa Arist. debeat.
Philosophorū inuē
ta simulachra sunt
ægypti.*

Arriana hæresis argumentationū riuulos, de Ari
stotelis fontibus mutuāt. HIE. IN EZECHIE.

Sed & nobis, qñ eximus de Aegypto, iubet ut of
fensiones oculorū nostrorū abiiciamus, ne scilicet
his delectemur, q̄bus antea delectabamur in sæcu
lo, ne simulacris Aegyp̄ti polluamur, adinuētionib
us uidelicet philosophorū atq̄ hereticorū, quæ
recta idola nominant. HIERO. IBIDEM.

*Ethnicorū sapientia
Christiane fidei con
fessores impugnat.*

Ethnicorū arguta sapientia, iuncta maliciæ hereti
corū, impugnat iudam in quo uera confessio est.
& non potest præualere, hic quoq̄ eadem arrogā
tia Syriæ, id est, philosophorū, cum filiabus alieni
genarum illudit Hierusalem.

HIERO. AD FABIOLAM.

*Dogmata philoso
phorū deceperūt ho
mines.*

Mihi uidentur Aegyp̄torū primogenita, dogma
ta esse philosophorum, quibus deceptos homines

atq; irreticos tenebant.

HIERO. IN AMOS CA. .I.

Vectes Damasci, quasi seræ fortissimæ, atq; robu-
stissimæ, hi intelligant, qui instructi sunt arte dia-
lectica, & argumentis philosophor, uerbi gratia. Si dialectica & phi-
losophor argumeta
sunt vectes ac seræ he-
reticor, mix est quo
pacto scholastici his
imixi hereses eua-
dant, si in euadunt.
Ostium uocatur, qui falsum dogma concepit &
peperit, ut Arrius in Alexandria, uectes eius, & se-
ræ fortissimæ Euticius & Eunomius, qui syllogis-
mis & enthymematibus, imo sophismatibus, quæ
ab aliis male inuenta sunt, roborare conantur.

EVSEBIVS DE PRÆPARATIONE

Euangelica libro. xiiij.

Nunc alior, quoq; philosophor sectas, immo ue-
ro nugas, compendiose ponamus, quor, errores,
non a meipso, sed contradictiõe ac pugna inter eos
mirabili cognosces, quos quãdo inter se, aut cum
aliis comparo, non facile negauerim illos claros
fuisse uiros, qn uero hebræor, theologis atq; phi-
losophis cõparo, & doctrinã doctrinæ illor, cõse-
ro, caduca & friuola oia quæ philosophi excogita-
uerunt mihi uidentur. Infra: Nec mirum, illa diui-
nitas ædita sunt, hæc humanitus. Philosophor nuge
ro nugas.

BERNARDVS IN CANTICA.

Quæso, ut indices mihi ubi pascas, ubi cubes in
meridie, id est, in manifesto, ne seducta incipiã ua-
gari post greges sodalium tuor, quẽadmodũ &
ipsi uagi sunt, nulla stabiles certitudine ueritatis,
semper discentes, & nunq; ad sciam ueritatis per-
uenientes, hæc sponsa dicit, propter philosophor,
& hæreticor, uaria & uana dogmata. Philosophi nlla ve-
ritatis certitudine sta-
biles sũt.

